

Měsíčník Rekodifikace & Praxe: Otázky - odpovědi

eFocus

Časopis Rekodifikace & Praxe přináší vedle odborných statí také odpovědi na čtenářské dotazy k rekodifikační problematice. Z posledního - dubnového - čísla pro vás vybíráme malou ochutnávku:

NOZ - část čtvrtá

Je možné jednostranné započtení opatřit podmínkou?

Na dotaz odpovídá: *Mgr. Zbyněk Matula, AK Zachveja & Blaško, s. r. o., externí doktorand katedry občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně*

Ustanovení § 1983 NOZ praví, že k prohlášení o započtení učiněném pod podmínkou nebo s doložením času se nepřihlíží. *Prima facie* by se tedy mohlo zdát, že jakékoli jednostranné započtení opatřené podmínkou bude považováno za zdánlivé (viz použitý obrat „nepřihlíží se“). Přes poměrně rezolutní dikci citovaného ustanovení je nicméně nutné naznačený výklad odmítnout. Inspiraci totiž zákonodárce evidentně našel v německém BGB. Přestože jeho § 388 obsahuje obdobnou úpravu této otázky jako NOZ (také zde se hovoří o nicotnosti prohlášení o započtení, je-li opatřeno podmínkou nebo doložením času), tamější doktrína podmíněné jednostranné započtení bez dalšího nevylučuje. Literatura přitom zmiňuje, že smysl rozebírané regulace spočívá v ochraně právní jistoty adresáta prohlášení o započtení.

Obecně se vychází z premisy, že adresát takového právního jednání je vystaven pochybnostem o tom, zda příslušný závazek započtením zanikl či nikoli (což s ohledem na to, že tento stav byl vyvolán jednostranně, je považováno za nepřípustný zásah do postavení druhé strany). Literatura také soudí, že k této situaci nedochází, je-li adresát zápočtu se stavem věci srozuměn, resp. je-li schopen nastoupení právních účinků vlastním jednáním ovlivnit. Posouzeno nastíněnou optikou bývá proto opatření zápočtu odkladnou (potestativní) podmínkou považováno za validní.

Domnívám se, že tyto závěry jsou přílehlavé také v intencích NOZ. Rovněž český zákonodárce se totiž drží myšlenky, že jednostranný zápočet by v podstatě neměl vyvolávat pochybnosti o zániku daného závazku (a to nejenom v rámci ustanovení § 1983 NOZ, srov. § 1987 odst. 2 NOZ zapovídající započtení nejistých či neurčitých pohledávek).

Proto nelze bez dalšího odmítnout každé podmíněné jednostranné započtení. Spíše tak bude nutné vždy vyjít ze zjištění, zda je takovou podmínkou skutečně narušena právní jistota druhé strany natolik, že je nezbytné dané právní jednání považovat za zdánlivé. Předestřenému „testu“ proto jistě vyhoví kupř. nabídka k uzavření dohody o započtení, která stanoví, že jestliže nebude přijata do stanovené lhůty, má být adresátem považována za jednostranný zápočet (je zjevné, že v modelové situaci není právní jistota adresáta relevantně dotčena).

NOZ - část čtvrtá

Je možné ve smlouvě sjednat, že automaticky zaniká, pokud jedna ze stran nesplní svoji povinnost včas? Nebo je nutno vždy odstoupit od smlouvy?

Na dotaz odpovídá: *JUDr. Petr Veselý, advokát AK Holubová advokáti, s. r. o. v Praze*

Tato otázka je řešena v § 1980 NOZ jako tzv. *fixní závazek*. Dle tohoto ustanovení platí, že:

1) Byla-li ve smlouvě ujednána přesná doba plnění a vyplývá-li ze smlouvy nebo z povahy závazku, že věřitel nemůže mít na opožděném plnění zájem, zaniká závazek počátkem prodlení dlužníka, ledaže věřitel dlužníku bez zbytečného odkladu oznámí, že na splnění smlouvy trvá.

2) Zánikem závazku nastávají tytéž účinky, jako by věřitel od smlouvy odstoupil.

Ve smlouvě tedy je možné ujednat, že se jedná o fixní závazek, tedy, že jedna ze stran má zájem na plnění pouze ve sjednaném termínu a pokud druhá strana nedodrží termín, závazek zaniká. Lze jen doporučit, aby i v situacích, kdy je to opačně, tedy strany mají zájem i na opožděném plnění, byla tato skutečnost ve smlouvě uvedena. Pokud ve smlouvě uvedena nebude a mezi stranami smlouvy dojde k následnému sporu, bude se otázka, zda šlo o fixní závazek, posuzovat podle povahy závazku a výsledek takového posouzení může být velmi nepředvídatelný. Jako příklad lze poukázat i na advokátům dobře známou smlouvu o poskytnutí právní služby. Pokud je ve smlouvě pevné datum, advokát však svůj úkol nestihne dokončit včas a klient následně nezaplatí s odkazem na to, že na opožděném plnění neměl zájem, může mezi nimi vzniknout zajímavý soudní spor.

Na webových stránkách časopisu [Rekodifikace & Praxe](#) lze najít všechny otázky, které čtenáři do redakce zaslali a které byly následně zodpovězeny vybraným týmem předních českých odborníků na dané oblasti práva. Máte-li tedy i vy konkrétní dotaz, napište nám jej, stejně jako další náměty a podněty k zpracování dalších témat, na e-mailovou adresu rekodifikace-dotazy@wkcrcz.

Časopis *Rekodifikace & Praxe* může objednat >>> [zde](#).
nakladatelství Wolters Kluwer

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Klíčový pro střední a východní Evropu: Český bankovní sektor si udržuje stabilní a ziskovou pozici](#)
- [LEAGLE.ONE: Škola jako místo setkávání: Má být vzdělávání víc než jen předávání znalostí?](#)
- [Vedení BBH posiluje o přední expertku na soutěžní právo z A&O Shearman Ivanu Halamovou Dobiškovou](#)
- [V rámci charitativní akce Měsíc sportu advokátní kanceláře a daňoví poradci vysportovali téměř 400 tisíc korun na podporu projektu Pomozte dětem](#)
- [KOLAROVA LEGAL: Nová advokátní kancelář v centru Prahy míří na špičku korporátního a transakčního práva](#)
- [LEAGLE.ONE: Informace nestačí. Proč vzdělávání bez prožitku selhává](#)
- [Diskuzní čtvrťky nad trestním právem \(online - živé vysílání\) - 14.5.2026](#)
- [Legal Innovation Day 2026: Praktické využití umělé inteligence v právní praxi](#)
- [Promlčení práva ve světle aktuální judikatury NS ČR Na co si dát pozor při uplatňování](#)

promlčení podle současné právní úpravy?

- LEAGLE.ONE: Prodáváte firmu, nebo kus života? Pravda o rodinných akvizicích
- Clifford Chance Prague Association jmenuje dva nové Counsels a jednoho Of Counsel